

САНКЦІЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА – структурний елемент норми Особл. частини КК. В **С. к.-п.** зазначено вид і розмір покарання, що може бути призначено особі, яка вчинила злочин, ознаки якого визначені в *диспозиції* норми Особл. частини КК. **С. к.-п.** застосовується виключно судом. **С. к.-п.** є каральною, однак її застосування має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і ін. особами. У КК України для призначення покарань використовуються відносно визначені, альтернативні та кумулятивні **С. к.-п.**

Відносно визначеною є **С. к.-п.**, яка вказує на один вид покарання та визначає його межі. КК передбачає два її різновиди: **С. к.-п.**, в якій визначені як нижчий (мінімум), так і вищий (максимум) межі одного виду покарання (на строк «від» і «до» або у розмірі «від» і «до») і **С. к.-п.**, в якій зазначена лише вища (максимум) межа покарання (на строк «до»). Напр., хуліганство (ч. 4 ст. 296 КК) карається позбавленням волі на строк від 3 до 7 років; протидія законній господарській діяльності (ч. 1 ст. 206 КК) карається штрафом від 1000 до 3000 нмдг. Інша різновидність має місце, напр., у ч. 1 ст. 153 КК (Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом), **С. к.-п.** якої передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк до 5 років. Понад зазначений строк суд за ч. 1 ст. 153 КК призначити покарання не може. Нижчою межею **С. к.-п.** тут є нижча межа, встановлена в нормі Заг. частини КК для даного виду покарання. У наведеному випадку – 1 рік (ст. 63 КК).

Альтернативною є **С. к.-п.**, в якій міститься вказівка на два або декілька видів основних покарань, з яких суд вибирає лише одне. Така санкція надає суду більш широкі можливості для обрання необхідного покарання. Прикладом може бути **С. к.-п.**, що наведена у нормі ст. 145 КК. Вона надає суду можливість призначити один із таких видів покарання: штраф до 50 нмдг або громадські роботи на строк до 240 годин, або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до 3 років, або виправні роботи на

строк до 2 років. Альтернативні санкції мають різновиди: **С. к.-п.**, в якій вказані відносно визначений і абсолютно визначений види покарання (напр., **С. к.-п.** у ст. 443 КК – «карається позбавленням волі на строк від 8 до 15 років або довічним позбавленням волі»), і **С. к.-п.**, в якій вказані два або більше відносно визначені види покарання (напр., **С. к.-п.** у ч. 1 ст. 129 КК – «карається арештом на строк до 6 місяців або обмеженням волі на строк до 2 років»).

У кумулятивній **С. к.-п.** поряд з основним покаранням відносно визначена або альтернативні санкції можуть містити вказівку на одне або декілька додаткових покарань певного виду, що можуть бути призначені судом як додаток до основного. Додаткове покарання може бути абсолютно визначеним (напр., позбавлення військового спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу) або відносно визначеним (напр., позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк від 1 до 3 років). Додаткові покарання у санкціях вказуються або як обов'язкові для застосування, або як факультативні. В останньому випадку суд залежно від обставин справи вирішує питання про застосування або незастосування цього покарання.

Лит.: Лейст О. Э. Санкции и ответственность по советскому праву. – М., 1981; Ныркова Н. А., Кропачев Н. М. Понятие уголовно-правовой санкции // Вестн. Ленингр. ун-та. Сер. 6. Философия, политология, право. – 1991. – Вып. 2; Гуторова Н. О. Санкції за скоєння фінансових злочинів потребують удосконалення // Актуальні проблеми юридичних наук у дослідженнях вчених : Додаток до журналу «Міліція України». – 2000. – № 2.

В. І. Борисов